

Magyarország népe rongyosan, a hidegtől reszketve és üres gyomorral dolgozik a bányákban, gyárakban és földeken, hogy megmentse az ország gazdaságát. Szörnyű elgondolni, hogy hiábavaló lehet hősiességünk helyrehozni a fasizmus pusztításait és működésbe hozni a demokráciát. De emberileg lehetetlen sokáig bírni ezeket az erőfeszítéseket, meztláb dolgozni a szénfejtésen, a túlórázást a romeltakarításban, miközben járványok tizedelik a hazát, és a gyermekhalandóság elképesztő rekordot ért el.

Legnagyobb a szükség élelemben, ruházatban és gyógyszerekben. Magyarországot rettenetesen kifosztották a visszavonuló németek és fasiszta szövetségeseik. Az oroszok rendelkezésére álló készletek korlátozottak, és sok irányba folynak el. A magyar demokráciát a dezorganizáció veszélye fenyegeti, ha nem kap közvetlen segítséget a nyugati demokráciáktól. Nemcsak mint a demokrácia hűséges hívéhez fordulok Önhöz, de mint a humanista eszmék és ideálok barátjához, legyen segítségére szenvedő honfitársaimnak, akik ártatlanok azokban a példátlan bűnökben, amelyeket az uralkodó klikkek követtek el az emberiség ellen. Elküldhetem-e a remény és bátorítás üzenetét a magyar népnek? Ez az üzenet bátorságot adna nekik a kitartáshoz addig, amíg a halaszthatatlanul szükséges segítség megérkezik.²

¹ Az eredetiben hibásan: by.

² Károlyi egyidejűleg azonos szövegű levelet írt Thomas Driberg képviselőnek és John Hynd miniszternek (Chancellor of the Duchy of Lancaster).

184. IGNOTUS PÁL KÁROLYI MIHÁLYNÉHOZ

(London, 1946. január 18.)¹

Kedves Grófné,

1. Egy kis jóindulatú indiszkrécio: Maga neheztel Hatványokra? Nekik, nevezetesen Lolinak, ez az érzése. If so, engedje meg, hogy megpróbáljam sokszor kipróbált és még többször beletörött békeangyali szárnyamat újra kibontani. Nem tudom, ki-hibájamicsoda, de most, amikor a Maguk hazautazása mégiscsak közeledik, azt hiszem, egyet fog érteni abban, hogy nem szabad fanyar szájjal elválnia olyan emberektől, akikkel a *lényeges* dolgokban mégiscsak igen jól megfértek. Tegyen hát egy gesztust s röppentsen nekik egy lapot, pl. ha újra Londonba jön, jelezve, hogy találkozhatnak.

2. Indiszkrécio No. II.: Káldor Miklós barátom tegnap este bekukkantott hozzám, s én olyan óvatlan voltam, hogy megmutattam neki legutóbbi levelét, válaszul érdeklődésére, hogy „Károlyiék mit csinálnak”. Alig bírtam aztán azzal a kövér fiúval, majd szétrohant röhögtében, pardon, kacagtában, amikor Tarján „despota, államférfi és diplomata” leírását olvasta. De kérem, ez a harsány és lelkes visszhang ne indítsa további keresztes hadjáratra derék Tarjánom ellen; csak nem tudtam megállni, hogy el ne mondjam, milyen sikere volt levelével.

3. Tarján egyébként e pillanatban ír Magának. Az érdemi részről inkább nem is írok, mert most, hogy nagy kinnal sikerült ezt a kapcsolatot összeeszkábálnom, azt hiszem, jobb, ha személyesen beszélnek meg a továbbiakat. E pillanatban éppen kicsint nyavalyás vagyok - hülés plus oltás, készülődésül Pestre! -, s ezért csak telefonon adtam át neki legutóbbi javaslatát. Majd azt is megbeszéli, arról is írni fog, de hát a BBC iramát nem fokozhatom fel.

4. Nagyon, nagyon átérzem, amit a Cziráky fiú² dolgában érezhet, de nem tudtam magam rászánni, hogy Révainak vagy Stankovichnak szóljak. Több okból húzódozom - s ezért Magát is inkább lebeszelném *erről* a lépésről. Először is, nem Roberts [a] moszk-

vai nagykövet, hanem az a duplanevű úr; másodsor és főképpen nagyon különös és különböző visszahatása lehetne itt is, ott is, amott is a Károlyi ügyben és a C. fiú ügyében és a Sztank. vagy a R. helyzetének megítélésében is, ha ez a kérés ilyen formában menne. Harmadszor, de ez már csak az én személyemre tartozik, most éppen legkevésbé vagyok az egyikkel is, a másikkal is a legalkalmasabb viszonyban. Engedje meg, hogy ez ügyben még törjem egy kicsit a fejemet.

5. Práger azt mondja – lehet, diszkréción terhe alatt, de, gondolom, Maguk ügyis megmondának –, hogy az Elnök lefújta a Böhm-távirat képviselők közti körözésének ötletét, illetve visszavonta róla aláírását, mondván, hogy ő maga csak akkor lép akcióba, ha a magyar kormány szólítja fel erre. Ha így van, nagyon sajnálom; attól tartok, hogy az Elnök úr és Maga megint nem vetnek számot azzal, hogy micsoda rettenetes fejetlenség és tájékozatlanság tombol Magyarországon, s hogy másfelől, milyen hallatlanul hálásak ott-hon minden hangért, minden gesztusért, amely anyagi segítséget sürget a magyar népnek. Ez éppen az a dolog, amelyben befejezett tényekkel kell *leadet*³ adni a hazaiaknak – s kellene Károlyi Mihálynak inkább, mint bárki másnak –, merthogy egy ucca-ember szempontjából is lássuk a dolgokat: ezt tekintenek annak bizonyosságául, hogy ő akkor, ha valamiért kell kiállni, ugyanolyan elszánt, mint mikor valami vagy valakik *ellen* szól. Azt javasolnám tehát, hogy revidálja valami formában elhatározását. A konkrétumba nem szólok bele, azt nem is ismerem eléggé, de kellene, hogy Károlyi neve a segítségért folytatott erőfeszítések során, sőt élén szerepeljen. Ne ejtsék el tehát e téren a Prágerkapcsolatot, s építsék tovább, azt tanácsolnám, a Lövy-Révai⁴-Szüsz-komitével kapcsolatot. A világerő sem azért, mintha mindenkiért, aki abban a nagyon széles-vegyes Relief Committee-ban szerepel, rajonganék – de Istenem, mi lenne, ha az ember csak azzal volna hajlandó együtt dolgozni, vagy csak azon akarna segíteni, akiért rajong. Ami engem illet, logikusnak vélném egy mamut-atom-bomba megrendelését az emberiség egyetemleges felrobbantására. En attendant⁵ azonban mégis a legbölcsebb gyógyszerhez juttatni a tömegeket, hogy ha lelkileg nem, akkor legalább testileg lehessen őket a bacillusok egy hányadától megszabadítani. A 4 milliárd dolláros UNRRA persze fontos dolog – de szó sincs róla, hogy ezzel bármi el volna már intézve; kivált, ha igaz, hogy csak márciusban kerül rá sor!

6. Én még mindig csak várom a budapesti Control Commission engedélyének megérkezését, via FO vagyis Mr. Williams. Pestre többször megsürgönyöztem, hogy várom, minthogy onnan sürgetnek; s ha még egy néhány napig várnom kell, szólok Guardianéknak, hogy talán ők kopogtassanak rá a „fakutyá”-ra. Bede, jelentik, útban van, feleségestől, gyerekestől. Kéthly Annát viszont javaslatomra Laski meghívatta a Labour Partyval, s állítólag velem együtt jönne. S a Maguk tervei hogy állnak, a márc. 15-i dátumtól függetlenül? Eldólt már, hogy szabad-e repülnie?

7. Tegnap este beszéltem telefonon drága Évánkkal; szegényke deprimáló levelet kapott Pestről, az öccse tbs-s.

Hát ennyit, egyelőre – mikor szándékoznak Londonba ruccanni?

Sokszor csókolja kezét

Ignotus Pál

Ui. – Koestler írt, kb. 10 [nap] múlva Londonban lesz, és találkozunk. Palesztinai állampolgár lett.

PII. 704. f. 82. ó. e. (eredeti)

¹ A levelet Ignotus tévesen júniusról datálta.

² L. e. kötet 186. sz. levelét.

³ Itt: iránymutatást (angol).

⁴ Löwy I. Lévy Béla.

⁵ Addig is (francia).

185. BERTRAND RUSSELL KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Cambridge, 1946. január 21.)

Dear Karolyi,

I am much interested by your decision to return to Hungary. We should both be delighted to see you and Countess Karolyi at any time that could be arranged, but I am afraid we have no room to put you up, so it would have to be a visit for the day, including, I hope, Lunch and Dinner.

Either February 9th or 10th would suit us, but if you are coming for the day I should recommend the 9th, as trains are better on Saturday than on Sunday. I do hope you will be able to come.

Yours sincerely

PHL 704. f. 82. ő. e. (eredeti)

*

Kedves Károlyi,

Nagyon érdekel az Ön elhatározása, hogy hazatér Magyarországra. Mindketten örömmel látnánk Önt és Károlyi grófnőt bármilyen megbeszélhető időben, de attól félek, nincs helyünk Önöket itt tartani, így ez egynapos látogatás lenne, beleértve, remélem, a lőncsöt és a vacsorát.

Nekünk megfelelné február 9-e vagy 10-e, de ha egész napra jönnek, a 9-ét ajánlanám, mert szombaton jobb a vonatközlekedés, mint vasárnap. Remélem, tudnak jönni.

186. KHAYATT WADIIH KÁROLYI MIHÁLYNÉHOZ

(Szombathely, 1946. január 23.)

Madame Károlyi Mihályné

Rövid beszámolót teszek, hogy tudom címét:

Remélem, hogy egészsége javulóban, és hogy rövidesen viszontlátjuk itthon. Cziráky Pál amerikai fogságban Linz városában (Austria) Museumstrasse 18. Jól van. Cziráky Béla¹ orosz fogságban van. Fogságba esett Magyarországon 1945. évi március hó végén Vas megyében, innét a Vas megyei Intapusztára került a fogolytáborba, innét Szegeden át a romániai Focsani (Foksani) fogolytáborba került (a volt Besszarábia határán), innét a Krimbe, végül innét Urálba. Utolsó hírt kaptunk róla, hogy Sverdlovsk (Urál) városában, az ottani fogolytáborban van. Sverdlovsk a régi Jekaterinburg. Adatai: Béla Cziráky, anyja neve: Ilona Andrássy. Születési helye: Dénesfa, ideje: 1921. Fegyverneme: autós. Distinkciója: hadapródörmmester vagy hadnagy. A szombathelyi kommunista párt érdekében írt már a sverdlovski fogolytáborparságnak, a szombathelyi zsidó hitközség pedig a sverdlovski zsidó hitközségnek. Hogy ezen átiratok oda érkeztek-e, nem tudom. Ha tudnak érdekében eljárni, magam részéről örök hála, nem beszélve a szülőkről.

Béla szülei Dénesfán élnek. Jól vannak. Csak végtelenül szomorúak és érthetően agódnak fiaikért.²

Sok-sok jót